

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Dubium I. Quot, & quænam sint objecta materialia Charitatis; speciatim
quomodo diligendi sint inimici, seu ad quidnam obliget præceptum de
diligendis inimicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

renti omnia, vt declarauit etiam ipsemet S. Thomas a. 10. & 12. Accedit, quod peccati malitia non solum priuatiua est, seu in priuatione sita, sed etiam positiua moralis, repugnans Deo ac diuinæ amicitiae, vt dictum tom. 2. disp. 4. quæst. 1. dub. 2. Et confirmatur. Quia propterea non omnia peccata mortalia destruunt fidem & spem, quod cum illis non omnia habent propriam & specialem eiusmodi repugnantiam, licet alioqui ex se plane mereantur omnium donorum supernaturalium priuationem.

ASSERTIO V. Sicut ergo solus Deus est vera & realis causa. (saltem principalis efficiens) gratia & charitatis, eamque assiduo influxu conseruans; ita solus ille gratiam & charitatem per modum principij physici destruit, non positiua actione, sed priuatiue per negationem seu subtractionem sui concursus. Sequitur ex dictis. Quæ etiam pariter fidei & spei, respectu peccatorum, quibus illa destruuntur, accommodanda sunt.

QVÆSTIO III.

De obiectis & ordine Charitatis.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 25. 26.

Absoluetur hæc quæstio quinque dubitationibus. I. Quot, & quanam sint obiecta materialia Charitatis; speciatim quomodo diligendi sint inimici; seu ad quidnam obliget præceptum de diligendis inimicis. II. An & qualis in charitate sit ordo: speciatim, qua ratione Deus diligendus sit super omnia. III. In quo consistat amor Dei super omnia; quidue ad eum requiratur. IV. An, & qua ratione quoad bona spiritualia, nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus: contra verò plus proximum quoad bona, seu temporalia, seu spiritualia, quam nos ipsos quoad bona temporalia. V. An & quis in ipsis proximis diligendis ordo seruandus sit.

DVBIVM I.

Quot, & quanam sint obiecta materialia charitatis; speciatim quomodo diligendi sint inimici; seu ad quidnam obliget præceptum de diligendis inimicis.

S. Thomas 2. 2. q. 25. 23. 12.

Quod ad primam partem dubitationis attinet, vbi de obiecto charitatis generatim quaeritur, non est hic quæstio de obiecto formali charitatis, quod iam supra quæstione 1. dub. 1. & 2. explicatum est, sed de materiali. Pro quo supponendum, cum amare sit bonum alicui velle, dupliciter aliquid ex charitate diligere posse, vt docet Sanctus Thomas hic citat. quæst. 25. artic. 1. 2. 3. Primo per modum amici, cui volumus bonum. Secundo, tanquam bonum quod amico volumus. Ad hoc, vt aliquid priori modo ametur, opus est, vt sit natura quædam intelligens, & capax bonitatis diuinæ, ac supernaturalis beatitudinis; in cuius communicatione fundatur amor charitatis. Ad secundum opus est, vt res illa sit ordinabilis aliquo modo ad bonum diuinum, seu æternam beatitudinem amici; ita vt secundum rectam rationem simpliciter censeri possit bonum ipsius, in ordine ad beatitudinem æternam. Quo posito, sequentes assertiones statuimus.

ASSERTIO I. Velut amicum quisque diligere imprimis debet Deum, deinde seipsum, tertio proximum. Ita Sanctus Thomas artic. 1. & 4. & patet Matthæi 22. vers. 37. *Diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* Et vers. 28. *Hoc est maximum & primum mandatum.* Et vers. 39. *Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum, sicut teipsum.* Vbi dilectio seu amor beneuolentiæ ad omnia tria supradicta obiecta extenditur. Ratio sumitur ex dictis; quia in his omnibus tribus obiectis inueniuntur conditiones requiritæ ad amoris amicitiae superius relatæ: quantus interim charitas, vt ad ipsum amantem terminatur, nõ propriè habeat denominationem amicitiae, vtpote quæ non est nisi ad alterum iuxta S. Thomam q. 25. a. 4. ex Gregorio hom. 17. in Euâgelia: quomodo autem hi actus dilectionis ad eandem virtutem spectent, dictum est q. 2. dub. 1. & 2.

ASSERTIO II. Proximi nomine intelliguntur, tum homines quilibet, etiam peccatores, & qui

nobis

nobis inimici sunt; tum etiam Angeli, modo æternæ beatitudinis capaces. Ita quoad primum S. Thomas quæstione 25. articulo 1. 6. & 8. & patet ex Matthæi 5. vers. 44. *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Item Ioann. 4. ex parabola Samaritani. Hic tamen amor non excludit odium sanctum erga peccatores, quæ tales sunt, ut suo loco dicitur. Secundum habetur apud S. Thomam articulo 12. & expresse etiam apud Augustinum lib. 1. de doctrina Christiana cap. 30. Ratio patet ex dictis; quæ convincit etiam præceptum de diligendo inimico naturale esse; non obstante illo Matthæi 5. v. 44. *Dictum est antiquis odio habebis inimicum. &c.* siue illud referatur ad falsam interpretationem Phariseorum; siue ad persequendas, & delendas armis & bello gentes Chanaanorum; quibus cum ex mandato DEI iustum Israelitis bellum intercessit. De qua re optime disserit Molanus ibidem.

4 **ASSERTIO III.** Tanquam res, quas amico volumus, diliguntur à nobis primo ipsa charitas, ex S. Thoma q. 25. a. 2. Secundo, corpus nostrum & amici, quatenus & pars nostra est, & capax suo modo boni supernaturalis, & instrumentum Deo placendi per bona opera, ex eodem a. 5. iuxta illud ad Ephesios 5. v. 29. *Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit & fovet eam.* Et ad Romanos 12. v. 1. *Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* Tertio, creaturæ irrationales quælibet seu animatæ, seu inanimatæ, quatenus ad obsequium Dei & salutem proximi promovendam conducunt, ex eod. S. Thoma a. 3. Quarto denique ipsi etiam demones & damnati, secundum suam naturam spectati, in quantum scilicet volumus illos in suis naturalibus conferuari ad gloriam Dei; ex S. Thoma a. 11. Ratio patet ex fundamento posito; quia hæc omnia suo modo ad bonum ac felicitatem amici referri & conducere possunt.

5 Confirmantur hæc omnia ex Augustino l. 1. de doctrina Christiana c. 23. & 26. quatuor obiecta charitatis constituinte, ut declarat S. Thomas a. 12. Primum, quod est supra nos, Deum. Secundum quod est vni nobiscum, nos ipsos. Tertium, quod est iuxta nos, proximum. Quartum, quod est infra nos, corpus proprium. Quo referri possunt cætera, quæ tantum ut res quædam amici diliguntur.

Cum his vero non pugnant, ut inepte volunt huius temporis sectarii, moderatæ corporis castigationes, spiritualis boni causa susceptæ, iuxta Apostolum 1. Cor. 9. v. 27. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo: ne forte cum alijs predicaverim, ipse reprobus efficiar.* Imo vero hæc ipsa carnis castigatio subinde ad verum corporis amorem spectat, sicut ad amorem filij debita disciplina.

Quod ad secundam partem dubitationis attinet, quomodo diligendi sint inimici; intelliguntur hæc nomine, qui adversus nos inimici sunt. Nam eos, ad quos proprie inimici nos simus, habere, nullos charitas patitur.

6 **ASSERTIO I.** Præceptum de diligendis inimicis iuxta S. Thomam q. 25. a. 7. & 8 obligat ad se-

quentia. Primo, ut eos nunquam odio habeant, seu positiva odij signa illis exhibeam, iuxta infra dicende q. 5. de odio. Secundo, ut cum generali affectu amoris Deum & proximos amamus, inimicos non excludamus. Tertio, ut nec ab externis signis & effectibus dilectionis, quæ generatim & in communi exhibentur omnibus, excludatur inimicus; ut cum aliquis pro omnibus infidelibus orat, vel pro toto populo; aut cum aliquis beneficium etiam gratuitum impendit toti communitati, cuius ipse inimicus pars est. Quarto, ut homo habeat animum paratum, etiam in particulari & speciatim inimico exhibendum affectum internum, tum externam signa, & effectus amoris, ubi & quando id necessitas postulabit. Quinto, ut in casu necessitatis nostræ, vel alienæ, seu spiritualis, seu corporalis, adeoque etiam, cum id opus est, ad vitandum peccatum scandalum, iuxta communes leges charitatis, de quibus infra 4. du. 4. & q. 4. du. 2. re ipsa talis affectus & effectus amoris inimicis exhibeatur, iuxta Prou. 25. v. 21. & Roman. 12. v. 20. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum si fuerit, da ei aquam bibere: prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi.* Charitatis utriusque, iuxta Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Bedam, & S. Thomam ibidem: Non, supplicij æterni, ut exponunt Chrysostomus & Theophylactus.

ASSERTIO II. Quin etiam inimico veniam petente (quo casu ipse iam inimicus esse desinit) ea plane amoris signa ei exhibenda sunt, quæ sufficienter ostendant, depositum odij, & instaurationem amicitiam, saltem eam, quam ad quemvis proximum habere debemus. Ita Sylvester V. *Charitas.* Navarrus Manuali c. 14. n. 9. & 25. Valentia hic q. 3. pu. 2. Probatur ex illo Matthæi 18. v. 35. *Sic est Pater meus celestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.* Luc. 17. v. 3. *Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum: & si penitentiam egerit, dimitte illi.* Ratio est. Quia hoc necessarium est, non solum ad vitandum scandalum; sed etiam ne aliqui morale signum odij proximo exhibeatur.

Interim tamen peculiaris amicitie fœdus ac familiaritatem, ut non tenemur inire cum villo; ita quoque possumus, si aliud nihil obstat, denegare inimico; & sæpe etiam potest esse necessarium, si familiaritas illa sit nobis noxia, vel periculosa, ut post Caietanum hic q. 25. a. 8. recte Navarrus Manuali n. 25. qui n. 9. recte etiam asserit, plerumque in his casibus sufficere amorem naturalem, nec requiri supernaturalem.

9 **ASSERTIO III.** Extrâ casum vero necessitatis, specialem affectum & effectum amoris inimicis exhibere, pertinet quidem ad perfectionem charitatis, quæ in bono vincit malum, non tamen ad necessitatem salutis. Ita S. Thomas q. 25. art. 8. & 9. Ratio est. Quia nec amicis, nisi in necessitate, ad hoc obligati sumus.

10 **ASSERTIO IV.** Neque vero etiam tenemur inimico, quantumvis reconciliato, condonare civilem illam iniuriarum actionem, coram legitimo Magistratu, viaque legitima prosequendam, qua petatur compensatio illati damni, aut iniuriæ satisfactio nobis, aut nostris necessaria, vel utilis. Ita citati omnes. Ratio est. Quia in pari causa,

nemo tenetur suum comodum comodo proximi, etiam amici, postponere, ut patebit du. 4. Præterquam quod aliquando nec possumus quidem remittere talem satisfactionem, ut de restitutione dicitur. Cauendum tamen, ne compensatio aspere exigatur ab eo, qui post debitam diligentiam adhibitam, soluendo non est; ne incurratur poena serui illius nequam, Matthæi 18. v. 34. Nonne ergo oportuit se misereri conserui tui. &c.

11 ASSERTIO V. Actionem vero criminalē contra inimicum, qui nos læsit, instituire, qua nempe sine vlla nostra, nostrorūque utilitate satisfactio pœnalis, seruato iuris ordine, exigatur, etsi id quidem, si publici boni causa, ex zelo iustitiæ, non ex priuatæ vindictæ cupiditate fiat, atque interim non solū odiū, sed etiam scandalum, odijque periculum absint, per se malum non sit; attamen quia inter homines parū in virtute progressos, id vix vnquā sincero ac puro affectu iustitiæ, sine aliqua comixtione odij, seu priuatæ vindictæ cupiditate accidit; idcirco vbi de crimine in futurū pernicioso nō agitur, eiusmodi actiones comūniter sunt dissuadenda. Ita cum Syluestro V. Charitas q. 6. Valentia lo. cit. ex comūni Ratio primæ partis est; quæ talem satisfactionem vti iuste irrogat iudex, ita per se licite procurare potest alius; idque etiam si reus offerat alioquin sufficientem satisfactionem extra iudiciū, ut docet ibidem Valentia, etsi aliud indicet Syluester Secundam partē tradunt ipsē, post Chrysostomum hom. 12. super epistolā ad Romanos, qui proinde tales actiones vniuersim reprehendit, conuenienter Apostolo 1. Cor. 6. v. 7. Ratio ex dictis patet.

12 Atque ex his colligitur, an & qua ratione inimicos salutare vel resalutare, alloqui, vel colloqui cum ipsē teneamur. Cum enim hæc sint specialia ac particularia amoris signa, per se quidem, extra casum necessitatis, inimico exhibere nō tenemur. Attamen ratione scandalī, aut ne prouocetur vel renouetur, sed potius ut superetur odiū in alterutro ex dissidentibus, sæpe id esse potest necessariū; præsertim si de resalutatione loquamur, quā idcirco denegare inimico, regulariter est peccatum, ut omnes comūniter notant; & quidem etiā mortale, si secundū patriæ consuetudinē, & qualitatem personarū, non resalutare habeatur pro notabili contemptu salutantis, aut alioqui grauis scandalī causa esset, ut recte Bannes.

13 In particulari vero res tota ex circumstantijs prudentis viri, præsertim Confessarij iudicio, diligenter est expendenda, ut notarunt Caietanus, Valentia & Bannes hica. 8. Certe superior licite quandoque inferiori, in iustam pœnam transgressionis præteritæ, sermonis commercium negare poterit; modo absit scandalum & necessitas priuati; exemplo Dauidis in Absolonem 2. Regum 14. Idem fieri posset, si inimicus aut irrisorie per contemptum, aut nocendi affectu, adeoque insidiosè ad perniciem quempiam saluaret. v. g. si procius Virginem. &c. quin etiam in casu necessitatis negare eiusmodi amoris officium proximo, ob leuitatem materiæ, attenta ratione personarum & circumstantiarum, ut inter pueros, &c. sæpe tantum veniale est.

DVBIVM II.

An, & qualia in charitate sit ordo; ac speciatim quaratione Deus diligendus sit super omnia.

S. Thomas 2. 2. q. 26. a. 1. 2. & 3.

14 **Q**uestio est de ordine charitatis, prout ad variā sua obiecta materialia terminatur, de quibus actum quæstione præcedente; & sensus primi quæsti est, An & quomodo ex ijs alia magis, quam alia per charitatem diligenda sint.

ASSERTIO I. Est ordo aliquis in dilectione charitatis. Ita S. Thomas q. 26. artic. 1. & communis post Augustinum libro 1. de doct. Christ. c. 27. & 28. Probatur verbis sponsæ ex Cantic. 2. v. 4. Ordinauit in me charitatem. Ratio S. Thomæ est. Quia vbiq; vnum est principium & causa ceterorum, in illis cernitur aliquis ordo prioris & posterioris, inferioris aut potioris &c. sed in obiectis materialibus charitatis est aliquod principium & causa bonitatis aliorum, adeoque etiam ratio amandi alia: Ergo &c. Accedit, quandoque; ratio formalis obiecti ita se habet ad obiecta materialia alicuius habitus, ut quibusdam magis seu potius conueniat, quam alijs, cum habitus ille, qui per modū actus primi sic inclinatur in sua obiecta materialia, prout ea rationem obiecti formalis participant, ordine quodam prius vel perfectius tendit in quædam obiecta, quam in alia. Sed ita se habet ratio formalis obiecti charitatis, nempe bonitas diuina, quæ directe quidem & essentialiter est in solo Deo, in alijs autem tantum participatione quadam, seu extrinseca relatione & habitudine. Ergo &c.

15 **Q**uo fit, ut etsi habitus charitatis in se simplex sit, virtute tamen quasi heterogeneus sit, pluresque ac diuersas inclinationes, magis vel minus perfectas (intra eandem speciem) eminenter contineat.

Alia ratio est fidei circa obiecta materialia, quæ etsi dignitatis ordinem inter se habeant, tamen secundū participationem obiecti formalis, quæ est reuelatio diuina, non differunt. Quocirca, ut sic etiam omnia æqualiter creduntur, ut significat S. Thomas cit. a. 1. ad 2. & suo loco dictum disp. 1. q. 1. dub. 7.

16 Diuersa item est ratio spei, respiciendo ad eum, cui spes immititur, cum æque omnia, quæ speramus, diuina ope acquirenda sperentur. Secus est, si in materialibus spei obiectis attendamus rationem bonitatis & beatitudinis, quæ speratur; tunc enim nil obstat, respectu eiusmodi obiectorum, ordinem quoque; aliquem constitui in spe, ut etiam ex S. Thoma a. 1. ad 1. colligi potest; quanquā hunc ordinem Theologi speciatim explicare non solent, vel quod in praxi non ita multum momenti habeat; actibus spei, cum plerumque; solum interni sint, non ita se mutuo excludentibus, ut sit in actibus externis charitatis, præsertim erga proximos, quorum hic in primis etiam habe-